

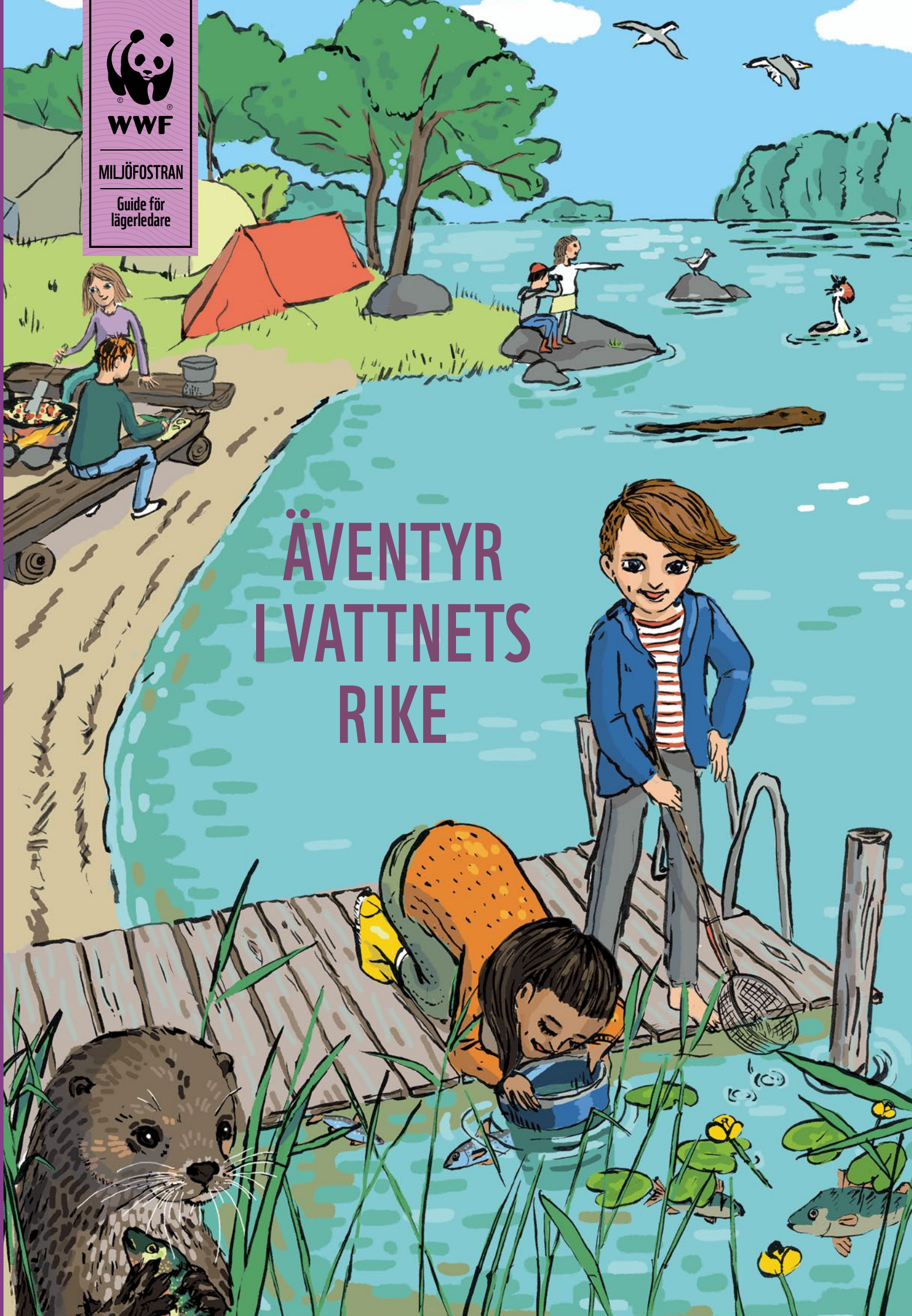

WWF

MILJÖFOSTRAN

Guide för
lägerledare

ÄVENTYR I VATTNETS RIKE

FÖR LEDARE

Vatten och vattendrag är fascinerande att undersöka. Naturen under vattnet väcker nyfikenhet: vad finns under ytan? På barn- och ungdomsläger kan man gärna undersöka vattendrag i närheten. Vilket vattendrag har lägret som granne? Påverkar det som vi gör livet under vatten?

Äventyr i vattnets rike - guide för lägerledare är en guide för dig som vill ordna program gällande vattendrag på barn- och ungdomsläger. I guiden hittar du olika uppgifter att göra tillsammans under lägerdagen.

Målet med guiden är att erbjuda något att göra under en hel dag, från morgon till kväll. Dagen kan börja med lekar som gäller vatten och sedan går man tillsammans och undersöker ett vattendrag i närheten. På eftermiddagen kan man tillsammans fundera på hur människan påverkar vattnets situation och vilket ansvar man har för naturen. I guiden hittar tips på hur man själv kan göra något för miljön. Vattendagen kulminerar så klart i trevligt kvällsprogram och en kvällsberättelse.

ÄVENTYR I VATTNETS RIKE – GUIDE FÖR LÄGERLEDARE

Text: Essi Aarnio-Linnanvuori, WWF

Översättning: Natur och Miljö rf. /Apropopos lingua Oy

Illustrationer och ombrytning: Kati Kinnunen

Bilder: WWF och BigStock

Tryckeri: Erweko Oy

Papper: Cocoon Offset 250 g och 150 g

Publikationen har producerats inom projektet Freshabit LIFE IP (LIFE14 IPE/FI/023). © WWF 2019

INNEHÅLL

FÖRMIDDAG

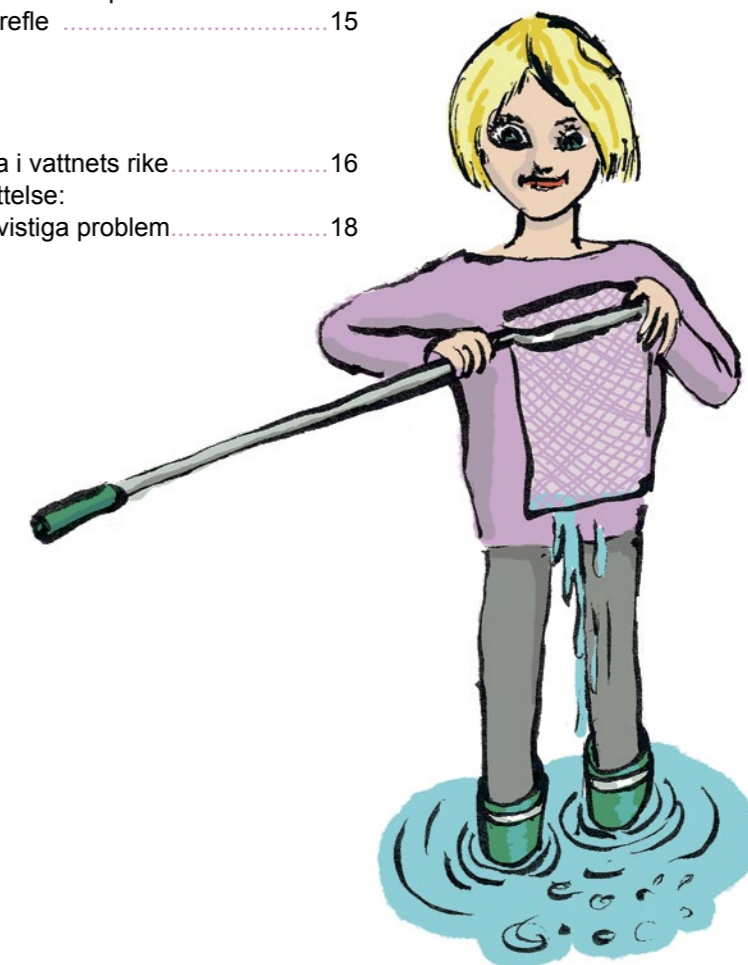
Lek och rörelse	4
Stranden är fascinerande att undersöka	6
Gör dina egna forskningsredskap	8
Vi undersöker vatten	10

EFTERMIDDAG

Vatten är viktigt!	12
Så skyddar du vattendragen	13
Berätta för dina kompisar	14
Pyssel: laxrefle	15

KVÄLL

Kvällsbrasa i vattnets rike	16
Kvällsberättelse: Prinsens kvistiga problem	18

LEK OCH RÖRELSE

VATNETS KRETSLOPP

Den här leken är en ändrad version av evolutionsleken som många känner till. De som leker är vattendroppar i hav, moln och åar. För de tre rollerna hittar man på rörelser: havet sveper med armarna som vågor, moln bildas då armarna formas i en ring runt huvudet och ån rör sig nere nära marken. Till rörelserna kan man också göra ljud som man hittar på tillsammans.

Då leken börjar är alla som leker nere i havet. Då två "hav" möts på lekområdet, tävlar de i sten-sax-påse. Vinnaren avdunstar från havets yta, dvs. blir ett moln, medan förloraren stannar kvar i havet. Då två moln tävlar mot varandra, regnar den som vinner ner på markytan och blir en å och förloraren hänger kvar som moln. Då två åar tävlar mot varandra överflyttas vinnaren till havet och förloraren blir kvar i ån. Leken dvs. vattnets kretslopp fortsätter tills lekledaren avslutar leken.

Idé: Borgå Naturskola

VANDRINGSFISKENS FARLIGA RESA

Detta behövs: ett långt och smalt lek område; olika hinder; käpp och snöre som metspö

Vandringsfiskens farliga resa är en fisk som föds i strömmande vatten (å eller bäck), i tillväxskedet flyttar sig till sjöar eller hav och återvänder som vuxen till strömmande vatten för att leka. Vandringsfiskar är till exempel lax, öring, vandringsik och ål. Många vandringsfiskar är utrotningshotade, eftersom vandringsrutterna är blockerade av dammar eller andra uppstigningshinder.

Leken vandringsfiskens farliga resa tar plats på en hinderbana. I terrängen eller på gårdsplanen avgränsas ett avlångt och smalt lek område till exempel med snören eller genom att rita gränser i marken. Rutten kan vara på en jämn plan eller i en sluttning, varvid "flodens övre lopp" är uppe och "havet" eller "sjön" nere. För att försvåra vandringsfiskarnas resa kan man bygga olika hinder som de som leker ska ta sig över. På något lämpligt ställe kan en ledare stå med ett "metspö" och fanga vandringsfiskar – den som träffas av metspöet måste börja om från början.

Leken kan utföras som en stafett med två eller flera lag, varvid de fiskar som springer samtidigt tävlar i snabbhet sinsemellan. Var och en som är med och leker springer hinderbanan fram och åter: vandringsfiskens farliga resa går ner i havet eller sjön från övre loppet, återvänder till övre loppet och sänder iväg följande löpare. Ett annat alternativ är att hela laget springer rutten tillsammans och hjälper varandra medan ledaren tar tid.

FISKAR I NÄTET

Indelning i två grupper. Den ena gruppen bildar en ring genom att ta varandra i hand. Den andra gruppen befinner sig innanför ringen. De som är ringen är nätet och de som är innanför är fiskar. Fiskarna försöker komma ut ur nätet dvs. ur ringen. Nätets uppgift är att försöka hindra detta. Då fiskarna kommit ut ur nätet, byter man roller och leken börjar om från början.

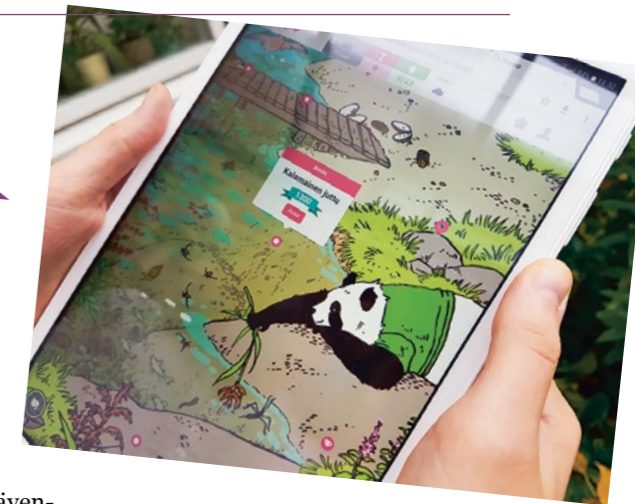

STRANDEN ÄR FASCINERANDE ATT UNDERSÖKA

Siktdjup är som namnet säger det djup där Secchi-skivan nätt och jämnt kan urskiljas. En Secchi-skiva kan du tillverka själv med anvisningar i denna guide. Vattnet surhet eller alkalinitet kan mätas med pH-papper eller pH-mätare. Många apotek säljer pH-papper för passar att användas vid undersökning av naturvatten. Sjövattnets pH är vanligen 6–8 men variationen är stor. Neutralt vatten har pH 7.

wwf.fi/
rannalla

VAD UNDERSÖKER VI?

Stranden vid en sjö eller å är fascinerande att undersöka. På stranden kan man göra observationer: Hurdan strand är det här? Vilka livsmiljöer och organismer hittas på stranden? Hurdant är vattnet i vattendraget? Hur använder människor den här stranden? Som undersökningsobjekt kan ni välja ett eller flera teman. Då ni gör undersökningar kan ni lämna de uppgifter som insamlats för forskningsändamål till Finlands Miljöcentrals webbtjänst Järviwiki (Sjöwiki), www.jarviwiki.fi.

MÅNGFORMIG VATTENATUR

Vattennaturen finns både ovan vattenytan och under vattenytan. På stranden kan man observera fåglar och växter samt leta efter tecken på fiskar. Särskilt fascinerande är smådjur i vatten. För lägret kan reserveras guideböcker för igenkänning av arter, men djur och växter kan observeras också utan att man vet deras namn. Tillsammans kan man fundera varför just den här organismen trivs på den här stranden. Vad behöver den för att klara sig här? Kan vi på något sätt förbättra dess levnadsmöjligheter?

MÄTA OCH UNDERSÖKA

Det är spännande att undersöka vattenkvaliteten med olika mätinstrument! Mätningarna på lägret tas till en ny nivå då resultaten sänds till riktig forskning. I Finlands Miljöcentrals tjänst Järviwiki samlas uppgifter om ytvattnets temperatur, siktdjup, pH-värden samt algförekomster. Dessutom kan fotografier sparas i tjänsten. Också sporadiska vattenundersökare kan lämna sina medborgarobservationer till tjänsten.

VAD HA MED SIG PÅ STRAND- UTFÄRDEN?

- Transparenta plast- eller glasburkar
- Termometer
- Siktdjupsskiva
- pH-papper
- Växt-, fågel- eller insektböcker
- Hävar eller silar
- Fat
- Förstoringsglas eller lupp
- Vattenkikare
- Gummistövlar och extra kläder

Observationer kan göras också utan redskap! En del redskap är det dock trevligt att ha med sig – beroende på undersökningsobjekt.

MOBILA ENHETER PÅ STRAND- UTFÄRDEN

På undersökningsutfärder till stranden kan man ta hjälp av WWF:s mobila undervisningsmaterial Det stora strandäventyret och Vattendragsmysteriet. Det stora strandäventyret är riktad till barn som är cirka 9–12 år och Vattendragsmysteriet till unga som är 13–15 år. Mobila enheter kan användas på utfärden som hjälp för att göra observationer och spela in observationer. Eleven fokuserar på den omgivande naturen och enheten används som hjälp då observationer görs. Materialet har laddats till spelplattformen seppo och kan användas utan kostnad. Nerladdningskod och anvisningar för användning av materialet hittas på wwf.fi/rannalla.

Fältbiologens lyckodag

Fältbiologens arbete är utmanande och kräver uthållighet. Terrängdagarna är många. Det kan vara kallt, regnigt och inget hittar man. Sedan kommer lyckodagen: fältbiologen hittar en art som ingen tidigare hittat. En ny art! Fantastiskt!

Hitta på en art som lever i vattendrag eller på stranden och inte påträffats tidigare. Uppgiften är att beskriva djuret. Hur ser det ut? Var lever det? Vad äter det? Hurdan livsmiljö behöver det? Hitta till sist på ett namn på djuret! Arter kan tecknas, målas eller pysslas av återvinningsmaterial.

GÖR DINA EGNA UNDERSÖK- NINGSPREDSKAP

LÄTTA HÅVEN

En håv piggar upp på strandutfärden men håvar för vattendjur är dyra. En användbar håv kan du göra själv av en kökssil och ett träskaft. Du behöver en sil av rostfritt stål med skaft av stål eller trä. Som skaft på håven passar en ribba eller till exempel skaftet på en borste. Silen fästs i skaftet med skruvar, järntråd eller på något annat sätt.

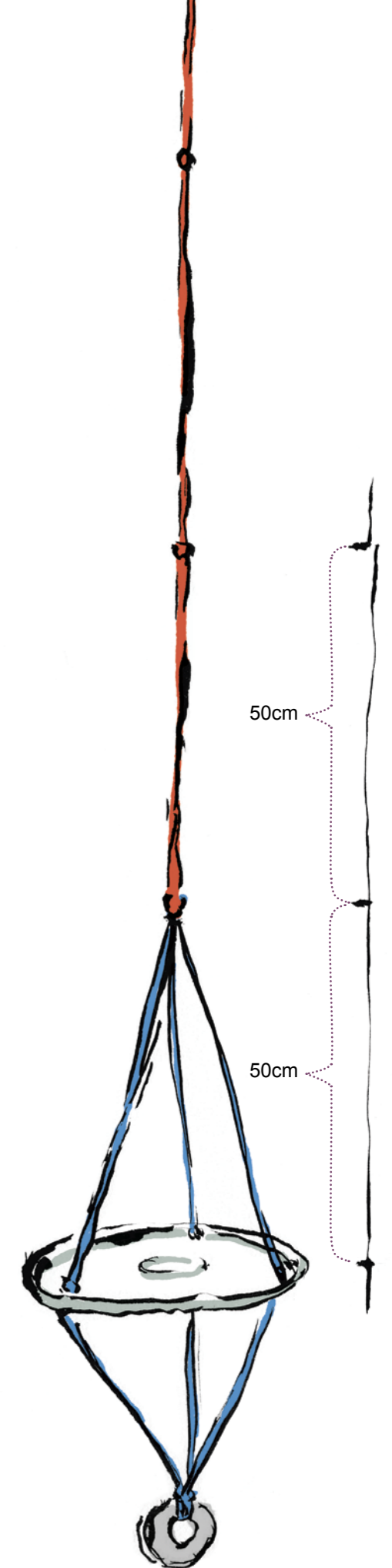
VATTENKIKARE AV ÄMBAR

En vattenkikare är ett trevligt redskap: då kan man kika under ytan utan att reflektioner stör sikten. En vattenkikare kan du också knäpa ihop själv. Du behöver en hink som har så mörk färg som möjligt samt transparent plastskiva eller tjock lamineringsfilm. Lossa hinkens handtag. Skär ett stort hål i botten på hinken med en mattkniv. Klipp en lite större bit än hålet av den transparenta plasten och fäst den med ventilationstejp eller syntetiskt lim i botten på hinken.

SECCHI-SKIVA

Med Secchi-skiva kan du mäta vattnets siktdjup. Sänk ner skivan i vattnet från en båt eller bryggända så långt ner att du nätt och jämnt ser den. Ta tag i snöret i nivå med vattenytan, lyft upp skivan och mät snörets längd från punkten vid vattenytan till skivan: måttet är vattendragets siktdjup.

En secchi-skiva kan du tillverka själv till exempel av ett vitt hinklock. Du behöver dessutom ett minst 10 meter långt snöre eller rep samt ett metallföremål som passar som tyngd. Borra tre hål med jämna mellanrum nära lockets kanter. Trä snörena genom hålet och knyt ihop dem ungefär en halv meter från skivan med en knut, på båda sidor om skivan. Målet är en stabil skiva som hålls i lodrätt läge då den sänks ner och lyfts upp ur vattnet. Fäst en tyngd nedanför den och ett långt rep ovanför den. För att underlätta mätningen kan du göra märken i repet till exempel vid varje halvmeter. Märk, att mätningen börjar från skivans yta.

VI UNDERSÖKER VATTEN!

1. HURDAN STRAND ÄR DET HÄR?

Vilket vattendrag undersöks?

Vad finns på denna strand? Ni kan välja flera alternativ .

☐ Klippor	☐ Ång eller gräs
☐ Stenar	☐ Skog
☐ Sand	☐ Byggnader

Vad tycker ni är det finaste på den här stranden

2. HURDANT ÄR VATTNET HÄR?

Mät vattnets temperatur med termometer. Vattnet är _____ °C.

Mät vattnets pH-värde med pH-papper eller pH-mätare. Vattnets pH-värde är _____.

Mät vattnets siktdjup från en båt eller bryggända. Siktdjupet i det här vattendraget är _____ m.

Ta vatten i en genomskinlig plastburk och titta på det mot ett vitt papper. Vilken färg har vattnet? Ringa in den färg som passar bäst.

☐ klart	☐ gult	☐ brunt	☐ grönt
☐ blågrönt	☐ annan färg, vilken?		

Dofta på vattnet. Hur doftar vattnet?

☐ fräscht	☐ alger	☐ gyttja	☐ fis
☐ bensin	☐ annat, vad?		

3. ÖVERGÖDNING?

En del vattendrag är naturligt näringsrika, medan andra inte är det. Övergödning innebär att vattnets hela ekosystem förändras, då näringsmängden i vattnet ökar. De viktigaste näringsämnena är kväve och fosfor.

Leta efter tecken på ett övergött och icke-övergött vattendrag. Räkna sedan kryssen. Vilken grupp har fler kryss

Icke-övergött vattendrag

- Klart eller klart brunt vatten
- Sand- eller stenbotten
- Inga cyanobakterier (blågröna alger)
- Lite vattenväxter
- Botten syns rätt tydligt
- Mossbevuxna stränder
- Stenarna på stranden kala

Övergött vattendrag

- Vattnet grönt grumligt
- På botten gyttja
- Cyanobakterier på vattenytan (blågröna alger)
- Rikligt med vattenväxter
- Mycket flytande växter
- Siktdjupet svagt
- Alger på stenarna

4. STRANDENS SMÅDJUR

illustrationer:
Heta Nääs

5. HUR ANVÄNDER MÄNNISKOR DEN HÄR STRANDEN?

Infånga försiktigt med håv eller burk djur under vattenytan och på botten. Skada inte djuren. Bland växter och under stenar hittas ofta enkelt smådjur. Vilka djur hittade ni?

☐ Musslor	☐ Ryggsimmare
☐ Snäckor	☐ Insektslarver
☐ Gräsuggor	☐ Iglar
☐ Dykare	☐ Andra djur, vilka?

Följ hur djuren rör sig i vattenbunken. Vilka olika slags sätt att röra sig har de? Vilken är den bästa simmaren? Släpp till sist djuren tillbaka i vatten.

Vilka tecken på människor ser du på stranden? Ringa in alla alternativ som passar.

☐ väg eller stig	☐ byggnader	☐ brygga	☐ båtar eller farkostar
☐ åker eller betesmark	☐ grävt dike	☐ förändrad strand	☐ skräp
☐ fotspår	☐ andra tecken, vilka?		

Vad skulle vara roligt att göra på den här stranden?

VATTEN ÄR VIKTIGT!

På lägret kan ni tillsammans fundera på vattnets betydelse och på skyddande av vattendrag. Vilken betydelse har vatten och vattendrag för oss? Vem har ansvaret för att sköta vattendrag? Vad kan jag göra?

SORLGRUPPER OM VATTEN

Deltagarna strövar fritt i lekområdet. Ledaren säger en siffra (vanligen mellan 2 – 5) och deltagarna bildar grupper som är lika stora som siffran. Till gruppen tas de som är närmast. Om indelningen inte går jämnt ut, kan de som inte är med i en grupp gå med i vilken grupp som helst. Då grupperna bildats ger ledaren ett ämne som grupperna pratar om en stund. Ledaren stoppar diskussionen och deltagarna strövar åter fritt, varefter man tar en ny siffra och grupper i en ny storlek. Man kan vara i samma grupp med samma person bara en gång. Slutligen går ledaren igenom övningen genom att fråga vilka teman som lyftes fram i diskussionerna och kompletterar vid behov själv.

Ämnen för diskussionen:

1. Vad tänker du först på då du hör ordet vatten?
2. Varför är vatten livsviktigt?
3. För vilka produkter behövs vatten vid tillverkningen?
4. I en hurdan situation kan det uppstå brist på vatten?

VATNETS FURSTE

De som är med står i en ring, en i mitten. Hen är Vattnets furste. Vattnets furste frågar någon av de som är med en fråga som har att göra med skyddande av vattendrag. Till exempel "God dag, jag är Vattnets furste. Jag skyddar vattendragen genom att prioritera ekoprodukter. Gör du det också?" Om svaret är nej, byter alla plats. Vattnets furste försöker få en plats i ringen. Man kan inte flytta till platsen bredvid och inte återvända till sin egen plats. Den som blir utan plats blir den nya Vattnets furste. Om svaret är ja, går Vattnets furste till en annan deltagare och ställer antingen en ny fråga eller samma fråga. Frågan börjar alltid på samma sätt, bara metoden ändras. Övningen är slut då Vattnets furste inte längre hittar på nya metoder eller då ledaren bestämmer det. Övningen bör pågå så länge att deltagarna börjar hitta på speciella och fantasifulle metoder.

Källa: Uppgiftspaket Berättelser från en planet i förändring

MÅLNINGEN TACK VATTNET

Detta behövs: vattenfärger/fingerfärg, penslar, papper och bakgrundsmusik som har att göra med vatten

Ni hör på musik tillsammans och var och en funderar på hur viktigt vattnet är. Efter det målar var och en med färger på papper, ämnet är tack till vattnet. Verket behöver inte föreställa något, utan kan innehålla enbart färger och former. Gör en utställning av konstverken.

Källa: Uppgiftspaket Berättelser från en planet i förändring

VEM HAR ANSVARET FÖR ATT SKYDDA VATTENDRAG?

Ledaren ställer en fråga till dem som är med: vem har i första hand ansvaret för vattendragen? Är det lokala beslutsfattare som kommunfullmäktige som har ansvaret? Är det företag eller kanske ändå privatpersoner som har ansvaret? Varje deltagare ska välja den som anses som den viktigaste påverkaren när det gäller vattendrag.

Ledaren visar för dem som valt en viss part ett ställe där de kan diskutera sinsemellan: varför är just denna part en viktig för skyddande av vattendrag? Efter några minuters diskussion ber ledaren varje grupp att berätta de viktigaste motiveringarna varför just den parten har så stort ansvar och vad den kan göra för miljön. Slutligen ska det konstateras att det inte finns bara ett enda svar på den här frågan. Alla parter behövs för miljöns bästa.

VI SKYDDAR VATTENDRAGEN

POÄNG PÅ TVÄTTMEDLEN

Då man är på läger är det speciellt viktigt att de tvättmedel som används är så miljövänliga som möjligt. Men hur ska man veta vilket tvättmedel som är skonsamt för miljön? Arrangera på lägret en utställning med miljömärkta schampon och övriga tvättmedel och ta reda på varför de är miljömärkta. Hur skiljer sig deras varudeklaration från övriga tvättmedel? Välj till slut Dagens Tvättmedel som ni tycker att är både miljövänligt att behagligt att använda.

DAG MED VEGETARISK MAT

Det största problemet för sjöarna i Finland är vanligen övergödning. En stor del av de näringsämnen som orsakar övergödning kommer från jordbruk. Särskilt köttproduktion belastar vattendragen. Arrangera en eller flera dagar med vegetarisk mat på lägret och testa nya recept på god mat.

TALKO FÖR STRÄNDER

Satsa på strandformen nu, alltså på att få stranden i skick! Ordna på en strand nära lägerplatsen ett talko som gäller främmande arter eller skräp. I talko som gäller främmande arter rycker ni upp växter som inte hör till Finlands natur. På stränder trivs till exempel vresrosen, jättebalsaminen och lupinen. För talkot behövs arbetshandskar och sopsäckar. Med en stor grupp blir stranden snabbt uppsnyggad!

STRÖMMANDE VATTEN

Lägret kan vara med och restaurera strömmande vatten. Finns det en bäck eller liten flod nära lägerplatsen? Som lägerarbete kan ni restaurera livsmiljöer för arter i strömmande vatten, såsom restaurera eller underhålla lekplatser för vandringsfiskar eller ta bort ett litet uppstigningshinder. De som är med på lägret kan bekanta sig med vattenkvaliteten och arter i strömmande vatten. På ett talko som gäller strömmande vatten finns det olika saker att göra, men stora objekt kan kräva god kondition och god fysisk styrka av deltagarna. Talko-objektet lämpar sig vanligen som plats att bekanta sig med och visa upp, samt som plats för miljöfostran som gäller natur i och vid strömmande vatten.

BERÄTTA FÖR DINA KOMPISAR

Lägrets vattendag är ju en så bra grej att du gärna vill berätta för andra om den. Dela erfarenheter och upplevelser med hjälp av de här tipsen.

BILD PÅ SOCIALA MEDIER

Vad behöver skyddas i finländska vattendrag? Ta en bild på lägret, där ni på ett trevligt sätt lyfter upp skyddande av vattendrag. Dela den sedan på Instagram och tagga bilden @WWFSuomi.

UTSTÄLLNING FÖR FÖRÄLDRAR

Förbered inför besöksdagen eller lägrets slutdag en utställning med vattentema eller en naturstig för föräldrar. I utställningen kan ni berätta vad ni tycker om vatten, vattendrag och vattenskydd samt vad ni gjort inom ämnet under lägret. Utställningen kan bestå av affischer, pyssel och andra föremål eller en performance eller annan praktisk del.

VYKORT TILL BESLUTSFATTARE

Detta behövs: vykort, frimärken och adresser till beslutsfattare

Oroar ni er för något som gäller vattendragen i Finland? Eller vill du kanske tacka en beslutsfattare som gjort något bra för miljön? Beslut som rör vattendrag tas på alla nivåer: genom internationellt samarbete, på nationell och lokal nivå. Beslutanderätt har både folkvalda representanter och till exempel direktörer i företag. Skriv vykort till beslutsfattare som ni valt ut och sänd vykortet. Berätta vad vattendragen betyder för er och vad ni tycker att beslutsfattare borde göra. Kom ihåg att skriva artigt men slagkraftigt och underteckna era vykort.

PYSSEL: LAXREFLEX

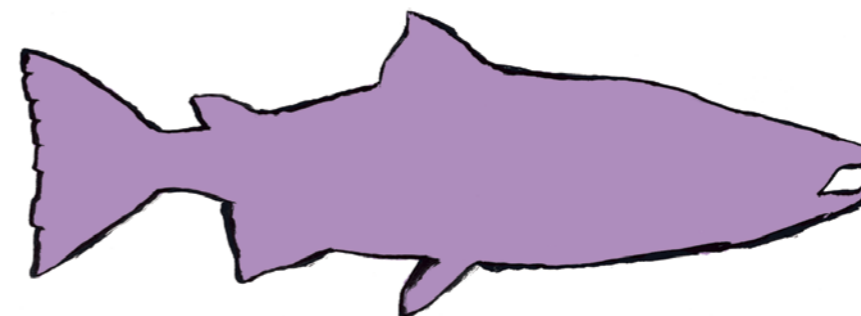
Gör så här:

1. Rita av laxschablonens konturer på det reflekterande tyget och klipp ut figuren.
2. Rita av samma figur på filttyget, men rita konturerna cirka 0,5 – 1 cm större än schablonen. Klipp ut figuren i filttyget.
3. Limma eller sy med valfria stygn fast det reflekterande tyget i filttyget.
4. Dekorera den reflekterande fisken som du vill med olika pärlor, paljetter, knappar osv. samt med olika broderingsstygn som langett-, platt-, kedje-, stjälk- och knytstygn.
5. Fäst en smyckesnål i övre kanten av laxreflexens avigsida genom att sy eller limma, om du vill göra en brosch. Alternativt kan du göra ett hål i laxens stjärt och trä en metallögla genom hålet, om du vill tillverka en nyckelring till exempel för en ryggsäck.

Detta behövs:

- Tjockt filttyg
- Reflekterande tyg
- Broderings-, sy- och ylletråd i olika färger
- Pärlor, paljetter, knappar osv. som dekoration
- Smyckesnål för brosch eller metallögla för nyckelring,

Anvisning: Noora Salonen, Sanna Kataja ja Päivi Heikkilä

KVÄLLSBRASA I VATTNETS RIKE

Välkommen till en kvällsbrasa med vattentema! Lägerkvällens program innehåller vanligen lekar, sånger, sketcher samt så klart en kvällsberättelse.

På en vattendag kan även kvällsprogrammet olika delar ha att göra med vatten. Kvällens konferencier eller brasmästare knyter ihop en helhet. Kvällen börjar då brasan tänds med gemensamma lekar och sånger. Kvällen kan stundvis vara fartfylld, men slutet av kvällen är stillsam med kvällsberättelse och en gemensam kvällssång.

KVÄLLSBRASAN

- Festlig tändning av kvällsbrasan
- Stillsam eller munter inledande sång
- Lek eller sånglek som alla kan vara med i
- Sketch
- Munter sång
- Rolig lek eller tävling som alla kan vara med i
- Munter sång
- Framlyftande det som åstadkommit under dagen: detta har vi gjort i dag. Tack och eventuella priser.
- En stillsam sång
- Kvällsberättelse
- Avslutande sång

LEKAR OCH TÄVLINGAR

TRANOR OCH GRODOR

Ett par frivilliga är tranor och resten grodor. Grodorna sätter sig på huk och tranorna vandrar runt bland grodorna. Tranornas uppgift är att få grodorna att skratta, medan grodan försöker att låta bli. Då grodan börjar skratta, blir den en trana. Leken är slut då alla eller nästan alla är tranor.

SÅNGKAMPEN

De som är med indelas i två lag så att lagen står på varsin sida. Målet är att sjunga ikapp så att motparten till sist går ner i "kärret", dvs. sitter på marken. Leken börjar med att ena lagen börjar sjunga om ett tema eller en bokstav som man kommit överens om. Motparten ska börja en ny sång om samma tema innan det första laget sjungit sin sång till slut. Det räcker med att en i laget kan sjunga en ny sång. Så fortsätter man tills någondera laget inte hittar på en ny sång i tid. Då återgår turen till andra laget, och laget som förlorat sänker sig från stående till knästående. Om laget inte kommer på ny sång i tid, sjunker de, dvs. sitter ner och har förlorat Sångkampen.

Temat för Sångkampen kan vara en sång som innehåller ordet vatten, ett vattendrag, ett element som har att göra med vatten eller vattendrag (regn, strand) eller vattendjur. Ge gärna lagen lite tid att förbereda sig för Sångkampen så att de kommer på lämpliga sånger.

VATTENSTAFETT

Detta behövs: en stor hink med vatten, mugg eller flaska för varje lag, olika roliga tillbehör att bära vatten i (sportsockor, skedar, flaskkorka, hälslevar o.dyl.)

De som är med indelas i stafettlag, t.ex. 4 – 7 personer per lag. Syftet med stafetten är enkelt: att fylla muggen med vatten från den stora hinken. Vatten kan hämtas med valfritt redskap, varav inget är särskilt bra. Det lag vinner som först fyller sitt kärl.

SKETCHER

HINKAR

Detta behövs: t.ex. två röda och en blå hink.

Två personer kommer från olika håll bärande på hinkar. I den röda hinken finns vatten, inte i den blåa. Halvvägs möts de utan att säga något, häller vatten från en hink till en annan och fortsätter åt olika håll. Snart gör de samma sak på nytt. Tredje gången byter den som har den röda hinken i smyg till en tom hink. I stället för att hälla vatten i den blåa hinken, svingar hen hinken mot publiken, varvid de som är i publiken för en sekund blir skräjsna och tänker att de blir våta. Den tomma hinken kan fyllas med t.ex. karameller, för att publiken ska dränkas i karameller i stället för i vatten.

PIMPELUTFÄRD

En person klädd i vinterkläder sätter sig med pall och pilk framför publiken. Hen sitter en stund och pimplar. En gravallvarlig röst säger: "Här får man ingen fisk." Pimplaren tittar sig omkring förvånad och fortsätter pimpla. Så hörs åter: "Här får man ingen fisk." Pimplaren ser sig omkring, skakar på huvudet och fortsätter pimpla. Så hörs åter: "Här får man ingen fisk." Pimplaren blir irriterad och ropar: "Hur vet du det?" En person i vanliga kläder går fram till pimplaren och svarar: "Eftersom jag är vaktmästare här i ishallen."

KVÄLLSBERÄTTELSE: PRINSENS KVISTIGA PROBLEM

Det var en gång, för länge sedan, en ung prins. Då han fyllde 18 år, fick han av sin far kungen i födelsedagspresent ett slott med ägor. Prinsen var nu vuxen och kunde börja sköta slottet och ägorna. "Du brukar väl marken bra och skyddar den", vägledde fadern sin son. Du har fått något unikt och vackert. Detta slott och ägorna som hör till det får du ge din son en dag."

Prinsen var lycklig. Slottet var fint och platsen vacker. Till slottet hörde en by, skog, marker samt en sjö med klart vatten. I skogen fanns många olika djur, åkrarna gav rikliga skördar och i sjön spritte silverfärgade fiskar. Byborna var vänliga och flitiga. Prinsen kunde inte önska något bättre.

Prinsen flyttade in i slottet och började sitt glada liv. Hans vänner besökte honom gärna. De unga hade trevliga fester, gjorde båtutflykter och jagade. Efter utflykterna dignade borden av mat och i badrummen fanns varmt vatten och fräscha doftande tvålar. Alla såg med förtjusning på prinsens lilla rike.

Det gick några år och prinsen fortsatte sitt glada liv på slottet. Gästerna blev allt fler och prinsen var gärna gästfri. Nya bekanta och också okända var välkomna på jakt, fiske och fester. Fastän det ibland verkade bli svårare att hitta vilt, hade någon alltid turen på sin sida. Fastän fiskarna verkade simma i djupare vatten, fick någon alltid fångst då många fångstredskap användes.

En dag var det dock så att både jägare och fiskare återvände till slottet med tomma händer. Kocken grävde fram något att bjuda på ur källaren och sa surt åt prinsen att botten syns i sädeslagren och att sommarens skörd inte blir så bra. På slottet åt man mera än vad åkrarna gav.

Prinsen började oroa sig. På kvällen då de andra lagt sig för att sova gick han ut. Det var försommars, men inte en enda fågel sjöng i skogen. Inte en enda ekorre eller hare syntes till. Sjöns yta krusades inte längre av fiskar. Däremot låg vattnet orörligt, tung av alger och luktade. En ensam slända satt i vassen och såg nedstämd på prinsen.

"Vem har gjort så att det blivit så här?" viskade prinsen panikslaget. Sländan svarade inte utan vände ryggen mot prinsen.

I skogen utanför byn bodde en klok eremit. Prinsen gick till honom för att fråga om råd. Han träffade eremiten sittande utanför sitt torp. Eremiten funderade en stund på prinsens fråga och sa:

"I mitt torp finns en magisk spegel. Titta i spegeln och be att den visar den skyldige. Sedan kan du bestämma dig för vad du ska göra åt det."

Prinsen smög in i eremitens torp. Den magiska spegeln var inte stor eller ståtlig, utan en liten mörk spegel i anspråkslösa ramar.

"O magiska spegel", viskade prinsen spänt, "visa mig vem som smutsat ner sjön och tömt skogen på djur!"

Inget hände. Prinsen såg fortfarande bara sitt eget ansikte i spegeln.

"Detta fungerar ju inte", ropade han åt eremiten.

"Jo det gör det", svarade eremiten, "men svaret är kanske inte det som du vill ha."

Den uppskakade prinsen återvände till sitt slott. Vad hade han gjort? Hur hade det kunnat gå så här? Vad skulle han säga åt sin far, som han lovat sköta ägorna?

En nedstämd prins red till sin fars slott och berättade sanningen. Fadern var tyst en lång stund och sa sedan:

"Du gjorde det rätta som kom till mig. Jag kommer att stöda dig då du börjar sköta dina marker och rena dina sjöar."

"Du tar inte slottet från mig?" frågade prinsen förvånat.

"Nej, min son, tvärtom. Jag tror att du nu värdesätter dina skogar, marker och sjöar mera. Rid tillbaka och gör upp en plan på hur du ska få sjön klarare och fåglarna och djuren att återvända. Kom ihåg att jag gärna hjälper och ger råd."

Prinsen återvände till sitt slott och gjorde upp en plan för hur naturen omkring skulle återfå sin livskraft. Till att börja med slutade han ordna fester. På slottet åt man knappa måltider och slutade jaga och fiska. Fadern kungen påminde dock om att livet inte ska vara grått och trist, fastän man har ansvar för något. Därför tog prinsen som vana att ibland göra utflykter med sina vänner. Med kocken planerade de delikata måltider av enkla ingredienser. Det slösaktiga livet var dock ett minne blott.

En del av prinsens bekanta blev trumpna, men hans bästa vänner hjälpte honom sköta ägorna. Med tiden återkom djuren till skogen och vattnet i sjön blev klarare. Varje fågelsång, harens skutt, hjortens hopp och fiskens plask hälsades med stor glädje av prinsen och hans vänner.

VATTENDRAGEN I FINLAND

Situationen i en stor del av Finlands ytvatten är ekologiskt sett utmärkt eller bra. Särskilt sjöarna mår till största delen bra, medan situationen är sämre i en del åar och en stor del av kustvattnen. Vattendrag där situationen är sämre hittas särskilt i de delar av landet där det finns mycket mänsklig verksamhet som påverkar vattendragen.

Kustvattnen och en del sjöar är utsatta för övergödning: i vattendragen rinner det ut för mycket näringsämnen till följd av människans verksamhet, som fosfor och kväve, vilket leder till att ekosystemet förändras. Till exempel den ökade förekomsten av cyanobakterier (blå-gröna alger) är en följd av övergödning. Näringsämnena kommer ut i naturen via olika källor, varav jordbruket är den största. Kväve kommer ut i vattendragen också via trafik och energiproduktion.

Bara få åar och bäckar är numera i naturligt tillstånd. Under gångna år och årtionden har dammar byggts eller så har de modifierats på något annat sätt. Byggandet ändrar vattennaturen. Uppstigningshinder, som dammar och brotrummar, hindrar vandringsfiskar från att röra sig uppströms till lek- och yngelområden och tillbaka till havet.

WWF jobbar för att skydda finländska vattendrag. I samarbete med markägare genomför WWF olika åtgärder för att förbättra tillståndet i insjöar, som till exempel rekonstruktion av myrar och byggande av våtmarker. I talko som gäller strömmande vatten rekonstrueras strömmande vatten och lek- och yngelområden byggs. Dessutom avlägsnas uppstigningshinder och naturliga fiskevägar byggs vid sidan om dammar.

NaturochMiljö

NATURA 2000

FRESHABIT

Vi beskyddar naturen och löser miljöproblem – för naturens och människans väl.

together possible www.wwf.fi

Projektet har fått finansiering av Europeiska Unionens LIFE-program. Materialet reflekterar synsätt av upphovsmannen, och Europeiska kommissionen eller EASME är inte ansvariga för användning av materialets innehåll.